



Vad är CMAS ?

Confederation Mondial des Activites Subaquatiques eller World Underwater Federation som den engelskspråkiga översättningen lyder, bildades i Monaco den 10 januari 1959. Bland initiativtagarna märks främst "Le commandant" Cousteau som också förblev organisationens ordförande i många år. Som kännetecken för CMAS valdes den lilla sjöjungfrun Melusine.

CMASs medlemmar utgörs av de respektive ländernas sportdykarorganisationer. I Sverige representerat av Svenska Sportdykarförbundet som anslöts till CMAS så tidigt som 1961. Varje land kan delta med representanter inom de olika kommittéer som i verkligheten utgör själva verksamheten, bortsett från stormöten av typ "General Assambly" som avhålls vartannat år. Många sportdykare minns nog stormötet i Stockholm 1975, då representanter för de över 50 medlemsländerna träffades på Mässan i Älvsjö.

CMAS-kommittéer finns inom områden som tävling, teknik, medicin och vetenskap. Inom varje kommitté återfinns förutom ordförande och sekreterare representanter för olika grenar eller intresseområden. För vår del ligger vetenskapliga kommittén med ordförande och oceanografen dr Nic Flemming närmast. Kommittén har representanter för bl a arkeologi, biologi, geologi, oceanografi och teknik. Sverige är väl representerat av sekreteraren Lili-Ann Rundblad, zoologen Hans Ove Larsson samt undertecknad som ansvarig för arkeologidelen.

Det skall livligt erkännas att varken arkeologi- eller biologisektionerna har någon större förankring eller ens kända hos våra fackmän och forskare inom respektive områden. Detta har ej heller varit behovet, främst med tanke på de redan väletablerade och erkända organisationer som finns för forskare och institutioner. Arbetet inom CMAS Vetenskapliga kommitté har följaktligen koncentrerats på den dykande forskare/studenten och de problem vederbörande råkar ut för som dykare. I Sverige finns, nyligen uppskattat ca 200 forskare och studeranden som själva arbetar med och/eller kommer i nära kontakt med dykning. Vi har då endast räknat de som använder dykare eller dyker själva för att uppnå bestämt vetenskapligt syfte. Alltså inte forskare på dykning som självändamål eller forskning på utrustning för dykare.

Den viktigaste frågan för CMAS vetenskapliga kommitté just nu är hur man skall komma tillrätta med den alltmer tilltagande oron för

hur den ökande lagstiftningen för dykare skall påverka arbets-situationen för den typ av dykare som beskrivits ovan. Alltså hur regler för anställda yrkesdykare, t ex plattformsdykare i Nordsjön, skall påverka arbetsmöjligheten för dykande biologer, arkeologer, geologer etc. Problemet är inte akut i Sverige ännu, men är t ex i England en realitet. Vad sägs om en situation där man nu kräver fem man på land för en dykare i vattnet, resp sju man på land med två dykare i vattnet etc.

För att bemöta myndigheternas krav, Svenska dykerianvisningar är under arbete, har vetenskapliga kommittén inom CMAS till att börja med särskilt den dykande forskaren/studenten från den traditionellt anställde yrkesdykaren. Arbetsförhållandena har sålunda särskiljts ur det traditionella arbetsgivar/arbetstagarförhållandet så att den dykande forskarens arbetsuppgifter i allmänna ordalag klargjorts. Naturligtvis kan inte arbetsuppgifterna specificeras exakt, men en viss uppdelning har gjorts. En dykande forskare sägs t ex vara data-insamlande, observerande, väljer sin dykplats själv (viktigt), väljer sitt dyktillfälle själv, opererar vanligen från strand eller mindre båt. Allt detta till skillnad från den traditionelle yrkesdykaren, som sänds ner för att lösa speciellt uppdrag, många gånger oavsett väder och ofta utan hänsyn till övriga förhållanden på dykplatsen. Den anställde arbetsdykaren gör sina uppgifter på direkta instruktioner från arbetsledningen. Även utrustning och redskap skiljer många gånger de båda grupperna åt.

För att bemöta myndigheternas krav på anständiga säkerhetsbestämmelser har olika organisationer i flera länder arbetat fram en särskild "Code of practice for scientific diving".

För att ytterligare stärka den vetenskapliga dykarens roll och rättigheter/skyldigheter har kommittén utarbetat ett CMAS Scientific Diver Brevet som kan utfärdas av resp medlemsländers sportdykarorganisation i nära samarbete med dess vetenskapliga rådgivare eller kommitte. Ett sådant bevis måste givetvis också accepteras av de lokala myndigheterna, i Sverige av Arbetarskyddsstyrelsen.

Kraven på dykaren blir sannolikt dels utbildning motsvarande CMAS tre-stjärniga sportdykarbevis (Nordiskt förstaklassbevis) dels läkarundersökning motsvarande CMAS standardundersökning för sportdykare. Detta gäller den anställde forskaren/dykaren. För studenter, tillfälliga assistenter och andra som dyker t ex i samband med kurs eller utbildning ledd av en institution sänks kravet på utbildning till motsvarande CMAS tvåstjärniga bevis (vanligt Nordiskt sportdykarbevis).

Det är naturligtvis svårt att sja om betydelsen av ett sådant certifikat i dagsläget, men det skulle i alla fall innebära att den tidigare och i dag gällande bestämmelsen om militär läkarundersökning (Sub III) för dykande personal vid arkeologiska undervattensundersökningar utgår och ersätts med vanlig läkarundersökning. Den militära läkarundersökningen, som dessutom endast kan utföras i Karlskrona, är i dag onödigt omständig och dessutom kostsam. Sannolikt utesluter den även många intresserade kvinnor.

Att utbildningskravet för studenter och motsvarande sänks till vanlig sportdykarnivå kan få det glädjande med sig att institutioner äntligen kan börja utbilda t ex arkeologer och arkeologistuderanden i undervattensarkeologiskt arbete i fält. Speciellt viktigt framstår detta mot det faktum att även de sk sjöärendena, som i dag handläggs av Riksantikvarieämbetet och Sjöhistoriska museet i samarbete, läggs ut regionalt på länsplanet inom några år. Undersökningar med dykare skulle då kunna utföras med utbildad personal på ort och ställe vilket avsevärt skulle förbilliga kostnaderna.

Om det är något som behöver ett förtydligande eller om Du vill ta del av någon utländsk "Code of practice" så hör gärna av Dig till under-tecknad. Givetvis är kritik och avvikande uppfattningar också välkomna.

Erik Enström

Vapengatan 3

126 52 HÄGERSTEN Tel 08-45 34 25



CONFÉDÉRATION MONDIALE DES ACTIVITÉS SUBAQUATIQUES
WORLD CONFEDERATION OF UNDERWATER ACTIVITIES